

LEVÉLTÁRI KÖZLEMÉNYEK

KILENCVENHATODIK ÉVFOLYAM
2025

Budapest, 2026

LEVÉLTÁRI KÖZLEMÉNYEK

Archival Publications Revue
des Archives

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára
Közleményei

Journal of the National Archives of Hungary
Revue des Archives Nationales de Hongrie

Kilencvenhatodik évfolyam

Főszerkesztő
Szabó Csaba

Szerkesztőség
Fiziker Róbert (felelős szerkesztő),
Hegedűs István, Kulcsár Krisztina, Miklós Dániel

Szerkesztőbizottság
Csetz Balázs, Mikó Zsuzsanna,
Németh László Sándor, Rácz György, Reisz T. Csaba

Székhely (postacím):
1014 Budapest, Bécsi kapu tér 2–4.
(1250 Budapest, Pf. 3.)
<https://leveltarikozlemenyek.mnl.gov.hu/index.php/lk>
mnl.gov.hu/mnl/ol/leveltari_kozlemenyek
Email: leveltari.kozlemenyek@mnl.gov.hu

A borítóképhez felhasznált fotó:
A budapesti Tudományos Akadémia homlokzati rajza (1861) – részlet
Forrás: HU-MNL-OL-T 15-14.

HU ISSN 0024–1512
DOI: 10.71065/LK.2025
A kiadásért felel a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója
A borítót tervezte: Nagy Attila
Műszaki szerkesztő: Máté István
Nyomdai kivitelezés: OOK-Press Kft., Veszprém
Felelős vezető: Szathmáry Attila
Megjelent 21,5 (B/5) ív terjedelemben

TARTALOM

A Magyar Tudomány Éve

Szabó Csaba: Levéltári utópia	9
Kazareczky Noémi: A Drágffy család margójára – gazdálkodás, innováció, tudomány	25
Kelemen Dávid: Falukutató mozgalom, monográfiák és szociográfiák az 1930-as és '40-es évek Sopron vármegyéjében	53
Bakó Zsigmond: A Magyar Nemzeti Levéltár 2025. évi berlini tanulmányútja	75

Levéltártan

Lise Jaillant: Hogyan tehetjük a born-digital és a digitizált levéltári dokumentumokhoz való hozzáférést könnyebbé? Az akadályozó tényezők azonosítása és a megoldások (fordította: Túrke Gábor)	119
Reinold Schmücker: Eredetiben megőrzés vagy digitalizálás? (fordította: Szabó Attila András)	145
Izsák Gergely – Závoczki Adrienn: Egy levéltári segédlet új útjai	153
Ugo Taraborrelli: „Ne quid rerum dictae Poenitentiariae lapsu temporis pereat”. A Sacra Poenitentiaria Apostolica levéltárának rövid bemutatása (fordította: Rácz György)	161

Műhely

Tóth Árpád: Három londoni vonatkozású evangélikus polgári végrendelet Pozsonyból	177
Deák Ádám: Az 1847. évi vármegyei anyautasítások összehasonlító elemzése	215
Csik Tamás: Etetés és itatás a csongrádi és a dési választásokon 1901-ben. „Fertőzött” szavazatok és politikai közösségépítés	259
Lenkey Tibor: A másik Iványi. Ifj. dr. Iványi-Grünwald Béla	291

Irodalom

Ordasi Ágnes: „Na ja, a Birodalmat érteni kell!” (Ress Imre: Nemzet, birodalom, identitás. HUN-REN Bölcsészettudományi Központ Történettudományi Intézet, Budapest, 2024)	305
Fiziker Róbert: Egy polgár életútja (Borbás Barna: Az első gól. Borbás Gáspár élete. Válasz Online Kft., [Budapest], 2023)	316
Reisz T. Csaba: Teljessé vált Budapest várostörténeti atlasza (Simon Katalin – Sudár Balázs – Ternovác Bálint: Pest. A kezdetektől 1848-ig / From the beginning to 1848. HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont – Budapest Főváros Levéltára. Bp., 2025 [Magyar Várostörténeti Atlasz, 10. Hungarian Atlas of Historic Towns, 10.])	319

Bessenyei Vanda: A diplomácia sűrűjében (Miklós Dániel: Csehszlovák –magyar politikai kapcsolatok 1938–1945 között. Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest, 2024)	326
Pro Archivo	331
In memoriam	335
Angol nyelvű összefoglalók	337

TABLE OF CONTENTS

The Year of Hungarian Science

Csaba Szabó: Archival Utopia	9
Noémi Kazareczky: Farming, Innovation, Science – Notes on the Drágffy Family	25
Dávid Kelemen: Village Research Movement, Monographs, and Sociographies in Sopron County in the 1930s and 1940s	53
Zsigmond Bakó: A Study Trip to Berlin by the National Archives of Hungary, 2025	75

Archival Studies

Lise Jaillant: How Can We Make It Easier to Access Born-Digital and Digitized Archival Documents? Identifying Obstacles and Solutions (Translated by: Gábor Türke)	119
Reinold Schmücker: Preservation in Its Original Form or Digitization? (Translated by: Attila András Szabó)	145
Gergely Izsák – Adrienn Závoczki: New Approaches to an Archival Finding Aid	153
Ugo Taraborrelli: „Ne quid rerum dictae Poenitentiariae lapsu temporis pereat”. Discovering the Archives of the Apostolic Penitentiary (Translated by: György Rácz)	161

Workshop

Árpád Tóth: Three Lutheran Civil Wills From Pressburg Relating to London	177
Ádám Deák: Comparative Analysis of the County Instructions of 1847	215
Tamás Csik: “Feeding and Watering” During the Elections in Dés and Csongrád in 1901. “Infected” Votes and Political Community Building	259
Tibor Lenkey: The Other Iványi. Dr. Béla Iványi-Grünwald jr.	291

Book Reviews

Ágnes Ordasi: „Well, You Have to Understand the Empire!” (Ress Imre: Nemzet, birodalom, identitás. HUN-REN Bölcsészettudományi Központ Történettudományi Intézet, Budapest, 2024)	305
Róbert Fiziker: The Life of a Citizen (Borbás Barna: Az első gól. Borbás Gáspár élete. Válasz Online Kft., [Budapest], 2023)	316
Csaba Reisz T.: Budapest’s Historical Atlas Comes to Completion (Simon Katalin – Sudár Balázs – Ternováczi Bálint: Pest. A kezdetektől 1848-ig / From the beginning to 1848. HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont – Budapest Főváros Levéltára. Bp., 2025 [Magyar Várostartörténeti Atlasz, 10. Hungarian Atlas of Historic Towns, 10.])	319

Vanda Bessenyei: In the Thicket of Diplomacy (Miklós Dániel: Csehszlovák– magyar politikai kapcsolatok 1938–1945 között. Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest, 2024)	326
Pro Archivo	331
In Memoriam	335
Abstracts of the Papers	337

A DRÁGFFY CSALÁD MARGÓJÁRA – GAZDÁLKODÁS, INNOVÁCIÓ, TUDOMÁNY

<https://doi.org/10.71065/LK.2025.2>

Levéltári Közlemények 96 (2025) 25–51.

Bevezető

Jelen tanulmány nem vállalkozik egy teljes családtörténet bemutatására, csupán a Drágffy família egy-egy kimagaslóbb tagjának munkásságára fókuszál. Ők a család három generációjából, három történelmi korszakban teremtettek értéket és „nyomot hagytak” az utókor számára: Drágffy Sándor ügyvéd, aki a kiegyezés előtt politikai pályára lépett, unokaöccse, Sándor, aki a dualizmus utolsó évtizedében virágoztatta fel családi gazdaságát, majd egy szabadalmaztatott találmánnyal gazdagította a magyar műszaki tudományos életet, valamint unokaöccse, Miklós, aki a két világháború között a közigazgatás és a jogtudomány területén alkotott maradandót. A tanulmány kiindulópontját a Drágffy család érsekvadkerti ágának irathagyatéka alapozta meg – amely az 1980-as években indult, nógrádi középnevesi réteget célzó kutatási program keretében került közgyűjteménybe –, illetve kiegészült a Nemzeti Közszerológiai Egyetem és az Eötvös Loránd Tudományegyetem együttműködése által létrejött Magyar Archívumban őrzött, Drágffy Miklóshoz kapcsolódó iratokkal.¹

Servientes ecclesiae – az egyház „szolgái”

1828-ban új praediális (egyházi) nemesi családdal bővült Nógrád vármegye. A nemesi rangot és birtokot Drahokupil József, primás-uradalmi gazdatiszt kapta hűséges szolgálatért Rudnay Sándor hercegprimás esztergomi érsektől. A birtok Vadkert – a mai Érsekvadkert – határában terült el, s csak a fiúgyermek, Sándor, Károly, Miklós, József és Lajos által voltak örökölhetők. Egyházi birtok- és nemes-

¹ A középneveltség kutatása az 1980-as években indult el Nógrád megyében, amely meghatározta a muzeológiai gyűjtőmunkát is, így került az egykori Kubinyi Ferenc Múzeumba a Drágffy család érsekvadkerti ágának hagyatéka. Ajándékok a múzeumnak. *Nógrád Megyei Hírlap*, 1982. szeptember 4., 4.; A Magyar Archívum 2015-ben jött létre intézményi együttműködések és az anyag digitalizálása által, amely Dr. Magyar Zoltán, a közigazgatás-tudomány elismert professzorának szakmai hagyatéka. Ehhez lásd <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/handle/20.500.12944/4969> (utolsó letöltés: 2025. április 10.); <https://edit.elte.hu/xmlui/handle/10831/85911> (utolsó letöltés: 2025. április 10.).

ségadományozó joga az esztergomi érseknek, a zágrábi érseknek, a szentmártoni főapátnak, a győri püspöknek és székeskáptalannak volt, ez 1848-ig azzal a kiváltsággal járt, hogy birtokaikból telkeket adományozhattak és ezáltal az adományosokat nemessékké avathatták. Ez a nemesség különbözött a királyi nemességtől. A főpap a nemesei fölött bíraskodási jogot gyakorolt, valamint a praediális birtoknak az egyházhoz való viszonya tisztán magánjogi viszony (sem hűbéri, sem közjogi eredetű), amelynek alapja az egyháznak a praediális birtokhoz való tulajdonjoga. Eszerint a főpap ezt a birtokot hadi szolgálat bére fejében egyesek közt kioszthatja (adományozási jog), a kikötött szolgálatokban hűtlenektől és a fiúágon kihalt, tehát a hadi szolgálatra képtelen adományosoktól visszaveszi (háramlási jog), és ha hadi szolgálatért odaadja azt a birtokot, úgy rendelkezik vele, ahogy neki tetszik (szabad rendelkezési jog), viszont arra is volt példa, hogy a főpap a praediumokat örökös joggal és visszavonhatatlanul adományozta a maga nemeseinek.²

Drahokupil József és Schmidtbauer Rozál házasságából 20 gyermek született, közülük 14 maradt életben. Miután az édesanya özvegy maradt, az árvákkal Vácra költözött és bérházban lakott. József három fia – Miklós, aki az esztergomi érsek nagysarlói uradalmának felügyelője, Sándor, váci ügyvéd, aki 1865–1870 között a váci kerület országgyűlési képviselője volt, valamint Ferdinánd, aki esztergomi káplán, majd tarjáni plébános volt – 1844-ben királyi engedéllyel Drágffyra változtatta a nevét.³

Drágffy Sándor, a „szegények ügyvédje”

A família legismertebb tagja, Drágffy Sándor (1820–1870) nem az atyja által szerzett birtokon gazdálkodott, hanem ügyvédként lett közsímet Vácon, valamint a kerület országgyűlési képviselője is volt. 1820. augusztus 23-án született Dejtáron. Gimnáziumi tanulmányait és a bölcsészeti tanfolyamait Vácon, jogi tanulmányait Pesten és Egerben végezte, majd ügyvédi oklevelet szerzett. A legkedveltebb ügyvéd volt, gyakran kibékítette a panaszos feleket, hogy megóvja a kevésbé tehetőcs családokat a perköltségtől. A városnál különböző tisztségeket viselt, s ügyésze is volt egy darabig, illetve az ő érdeme, hogy Vácon is létesült takarékpénztár, amelynek egy ideig díj nélküli igazgatója is volt.

1865-ben és 1869-ben is a váci kerület országgyűlési képviselőjévé választották. Az 1865. évi politikai hitvallása fennmaradt a család irathagyatékában. Programjának legfontosabb pontjai a nemzet önállósága, függetlensége és a jogfolytonosság biztosítása voltak. Olyan közjogi formát javasolt, amely által a nemzet sem az osztrák tartományoknak, sem kormányuknak ne legyen alárendelve.

² Ozorai József: *Az egyházi vagy praediális nemesek és birtokuk*. Esztergom, 1887, 154., 156.

³ Borovszky Samu (szerk.): *Magyarország vármegyéi és városai. Nógrád vármegye*. Budapest, 1912, 595.; *Magyarország családai. Czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. 3. kötet. 1858, 381.; *Hírnök*, 1844. április 26., 1.; *Névmagyarítás. Pesti Hírlap*, 1844. április 22., 1.

Szerinte a Pragmatica Sanctio, mint kétoldalú államszerződés szentesítette az egyenjogúságot a magyar nemzet és az örökös tartományok között, s ezt kívánta szem előtt tartani a közjogi kérdések megoldásánál is. Az 1848. évi törvényeket érvényre kívánta juttatni, valamint felelős magyar minisztérium felállításának sürgetésére tett ígéretet, viszont nem úgy, ahogy Franciaországban, ahol szerinte a központi hatalom centralista, és elnyomja a kisebb közigazgatási egységek (megyék, városok, községek) minden önállóságát. Drágffy programjában a városok önrendelkezési jogát még inkább ki kívánta terjeszteni. Támogatta az ausztriai tartományok alkotmányos szabadságát, de azt, hogy ezeket a jogokat közösen gyakorolják a magyarokkal, ellenezte, mert azt a függetlenség feláldozásának tekintette.

A közös ügyeket elismerte, minthogy az uralkodó is közös, de programjában írta, hogy azt soha nem fogja támogatni, hogy a közös ügyeket a bécsi birodalmi tanácsban tárgyalják és ott döntsenek róluk. Ezért Drágffy a legnagyobb veszélyt a nemzet függetlenségére nézve a közös ügyek tárgyalásában látta. Így csak azt a megoldást támogatta, hogy a közös ügyeket tárgyaló küldöttjeink a bizottságban csak az országgyűlés által jóváhagyott döntést támogathatnak, önálló szavazattal ne rendelkezzenek. Továbbá csak olyan közös ügyeket kívánt támogatni, amelyek a közös fejedelem személyéhez, udvartartásához, a birodalom védelméhez, hatalmi állásához kapcsolódnak, a közös ügyek kiterjesztését nem támogatta, így az ország jóvedelmét is saját hatáskörben akarta tartani.

Az elszegényedés megállítása is szerepelt programjában: „szabad forgalom, szabad vagyon”, ennek érdekében a bordézma, regálék, és a hűbéri terhek eltörlése, egyletek, vállalatok szabad alakulása, az egyenes adók csökkentése, főként a földadó méltányosabb, igazságosabb kivetése. Az olyan kisebb birtokot és iparüzletet segélyező bankok, hitelintézetek alapítását is szorgalmazta, amelyek nemcsak a részvényesek, hanem a résztvevő közönség hasznát is szolgálják. A földhitel-intézeteket országos segélyező szereppel bővítette volna, valamint pártolta a kereskedelmi szabadságot, mert szerinte annak hiányában a földművelésünk és vagyonosodásunk nem tud előre lépni.

A törvénykezésben a valódi szóbeliséget és nyilvánosságot támogatta, továbbá a törvénykezés teljes függetlenedését a politikai közigazgatástól. A büntetőügyek kapcsán azt javasolta, hogy kizárólag az esküdtszékek bíraskodhassanak. A haladás előfeltételének tartotta a tanszabadságot és sajtószabadságot, illetve a jogegyenlőség megvalósítását. Utóbbit nemcsak magánjogi, hanem közjogi értelemben ki kívánta terjeszteni osztály- és vallási különbség nélkül, sőt a nem magyar nemzetségek politikai jogainak biztosítását is programjába emelte.⁴ Drágffy a támogatói aláírásokat egy díszes albumban őrizte, amely fennmaradt a család érsekvadkerti ágának hagyatékában, de ezt az albumot Karcsú Antal Arzén is megemlítette az 1888-ban Vácról írt monográfiájában. Ebben írja, hogy az albumot Drágffy Sándor

⁴ Politikai hitvallás a váci választókerület választóihoz. Forgách-Lipthay Kastélymúzeum Dokumentumtára (Továbbiakban: Dok.) Ltsz. nélkül.

két nővére őrzi, s mintegy 300 aláírást tartalmaz, köztük a váci püspök és a káptalani urak aláírásait.⁵ Vác városának indítványára felszólalásában kérvényezte, hogy a város törvényszéki költségeinek fedezésére az állam adjon támogatást. Az 1869. évi választások után megválasztását vizsgálták, de a bizottság őt igazolta.⁶

1870. június 14-én, amikor éppen Vácra tartott, a gőzhajón, 50 éves korában, hirtelen elhunyt, így politikai pályafutása is igen rövid volt. Az országgyűlés elnöke, Somssich Pál megemlékezett képviselőtársáról felszólalásában, amelyet a gyász kifejezésekként jegyzőkönyvbe is foglaltatott. Temetésén jelentős tömeg gyűlt össze, ahol nemcsak a város és a környék, hanem a választókerület és a fővárosból érkezők is követték koporsóját.⁷

Az érsekvadkerti Drágffy Sándor

A család az érsekvadkerti birtokot – mint fentebb említettem – 1828-ban kapta az esztergomi érsektől. Ott Drágffy Miklós, édesapja, Drahoкупil József örökségén kezdett el gazdálkodni. Miklós 1826-ban született Patakon, majd hercegprímási uradalmi ispáni tisztséget töltött be Dejtáron. Ivánszky Annával, gróf Majláth Károly kasznárának a lányával 1860-ban kötött házasságot. Házasságkötésük után Nagysallón és Farnádon éltek, Bars és Hont vármegyében. Valószínűleg csak a 19. század utolsó harmadában költöztek Érsekvadkertre.

Egy 1855-ben történt összeírás szerint az esztergomi érsekség birtokai 1046 birtokos kezében voltak, akik négy önkormányzati egységbe tömörültek, négy nemesi székük volt, ezek közül a verebélyi Bars megyében, a szentgyörgyi nemesi szék pedig Nógrád és Hont vármegyében. A Drágffy család birtokaik szerint ezekhez tartozott, a későbbiekben ezért is használták a szentgyörgyi és verebélyi előneveket. Az ország polgári átalakulása kedvezett a praediális birtokosoknak. Az uralkodó 1855. évi február 3-i nyílt parancsa kimondta, hogy az egyházi birtokosok földtulajdonai semmilyen címen nem szállhatnak többé vissza az illető egyházakra, vagyis megszüntette az öt főpapi egyháznak a háramlási jogát.⁸ Ez a Drágffy család Érsekvadkerten birtokos ága számára is kedvező feltételeket biztosított, hogy meg erősítsék és fellendítsék immár saját gazdaságukat.

⁵ „Drágffy Album. Drágffy Sándor urat az igaz magyart a szabadság bajnokát a jog örét a szeplőtlen jellemű hazafit polgártársai őszinte tisztelete tárgyát a magyar alkotmányos élet újra születésekor –1865– a váci választókerület részéről országgyűlési képviselőnek óhajtják.” Az albumból az aláírások hiányoznak. Dok. 82.493.597.; Karcsú Antal Arzén: *Vác város története* 9. Az iskolák, intézetek, egyletek, kórházak, nyomdák, kereskedelem, ipar. Vác, 1888, 310–311.

⁶ 1868. szeptember 29-iki ülés. *Képviselőházi Napló* (továbbiakban: KN) X. kötet. 1865–1869. 38.; 1868. november 13-iki ülés. KN, III. kötet, 1869–1872.

⁷ 1870. június 17-iki ülés. KN, VIII. kötet, 1869–1872. 356.; *Hon*, 1864. március 15., 1.; *Választási mozgalmak*, Eger, 1869. február 11., 44.; *Politikai Újdonságok*, 1869. április 7., 161.

⁸ Ozorai József: *Az egyházi vagy praediális nemesek és birtokuk*. Esztergom, 1887, 177–178.

Érsekvadkert a vármegye legrégibb helységeinek egyike, nem messze Balassagyarmattól fekvő nagyközség, amelyet a középkori oklevelek az esztergomi érsek vadaskertjének és az esztergomi érsek udvarnokainak (udvari cselédeknek) lakóhelyeként említettek, mivel a település a török hódoltság idejét kivéve az esztergomi érsek birtokában volt. A 20. század elején a Drágffy családon kívül az esztergomi érsek, a gróf Zichy család, Soóky László és Endre, Molnár János és Fischer Jakab a voltak a helység nagyobb birtokosai. A település központjában található, a Soóky család által épített épületben élt Drágffy Sándor a családjával.⁹

Sándor 1870. június 30-án született Farnádon. Elemi népiskolai tanulmányait Vácon végezte, majd szintén Vácon folytatta gimnáziumi tanulmányait a Kegyesrendi Főgimnáziumban. 1888-ban fejezte be középiskolai tanulmányait, majd beiratkozott a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem jogi képzésére. Itt valószínűleg csak egy félévet maradt, mert 1889-ben már beiratkozott a magyaróvári Magyar Királyi Gazdasági Akadémiára, ahol két évet végzett.¹⁰ 1896-ban feleségül vette a Vácon született Rostetter Irma Máriát, Rostetter Keresztély svájci cukrász lányát, aki ekkor 16 éves volt.¹¹ A házasságukból később három gyermek született.

A gazdaság

Drágffy Sándor az önálló gazdálkodást igen korán megtanulta atyja birtokán, ez olvasható egy 1906. április 28-án kelt hatósági bizonyítványban, mely szerint *„édesatyja Drágffy Miklóstól örökölt birtokát 12 éves kora óta példamutatóan kezeli a közzét is szolgálva”*.¹² Ezt azzal kell kiegészíteni, hogy valószínűleg az édesapjának segített a gazdálkodásban gyermekkorától, de a birtok még atyja, Drágffy (sic) Miklós nevében szerepelt az 1897. évi gazdacímterében. Ekkor szántóföld 209, kert 1, rét 31, legelő 69, földadó alá nem eső terület 8 hold volt. A gazdaságban foglalkoztatott cselédek száma 19 fő volt, lokomobil (munkagép meghajtását biztosító energiafejlesztő egység) 2 db, „járgány” (egy helyben álló munkagép hajtására alkalmazott szerkezet, amelyet a körben járó állatok ereje működtet) 1 db, „cséplő szekrény” 1 db, vetőgép 2 db, eke 10 db, szecskavágó 2 db, borona 6 db, *trieur* (konkolykiválóztó, gabonatisztító gép) 1 db, henger 4 db, igás szekér 14 db, szar-

⁹ Borovszky: i. m. 36–37.

¹⁰ Drágffy Sándor elemi iskolai bizonyítványa. Vác, 1880. július 30. Dok. 82.493.8.; Drágffy Sándor kegyesrendi főgimnáziumi bizonyítványa, 1880–1888 között. Dok. 82.493.16. 1–2.; Az 50 éves érettségi találkozóóról még a *Váci Hírlap* is tudósított. Évfolyamtársa volt többek között Tragor Ignác takarékpénztári igazgató, Vác helytörténésze is. *Váci Hírlap*, 1937. június 13., 1.; Drágffy Sándor lecke-könyve jogi tanulmányairól. Dok. 82.493.17.; Drágffy Sándor gazdasági akadémiai lecke-könyve. 1889. Dok. 82.493.18.

¹¹ „Leszármazási táblázat”. 1941. december 9. Dok. 82.493.309.

¹² Dok. 82.493.311.

vasmarha 52 db, ló 12 db, sertés 86 db.¹³ Miklós a primási gazdaság nagysarlói felügyelője volt 1890-ben bekövetkezett nyugdíjba vonulásáig, valamint az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek is tagja volt 1893-ig.¹⁴

1903-ban viszont már fia, Sándor is tagja lett az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek (OMGE), s a tejegzaságából származó termékeket az OMGE lapjában is hirdette.¹⁵ Borovszky Samu vármegyei monográfiájában – 1912-ben – már fia, Drágffy Sándor a birtokos 500 magyar holddal (1200 négyszögöl), amelyből kert és beltelek 9 hold volt, szántó 303, kaszáló 55, erdő 100 hold, szőlő és gyümölcsös 9 magyar hold, a többi legelő. A gazdasági üzemrendszere 4-es vetőforgó szerint működött. A lóállományból 4 db igás és 4 db hintósló, csikó pedig 2 db. Szarvasmarha-állomány 77 db volt, ebből jármosökör 14, tehén 12, növendék 36-40. Hízómarha 8-10 db, mind fehér és tarka. Tenyészbika pedig 1db simmenthali keverék. Juhállomány 300 db merinó keresztezés, 8 tenyészkossal. Gyümölcsöse 7 holdból állt, alma, körte és cseresznyefákkal.¹⁶

Nógrádvármegye Hivatalos Lapjában a birtok után fizetett adó összegét követhetjük nyomon a 20. század első negyedében: 1906-ban 849 koronát, 1912-ben pedig már 2118 korona adót fizetett. Drágffy Sándor Nógrád vármegye középbirtokosai közé tartozott. 1909-ben tevékenységi körét bővítette azzal, hogy megvásárolta Márton Gyula gőzmalmát 50 000 koronáért.¹⁷

év	adó összege
1903	850 korona 81 fillér
1904	842 korona 41 fillér
1906	849 korona 41 fillér
1908	1742 korona 42 fillér
1909	1686 korona 02 fillér
1911	2572 korona 72 fillér
1912	2118 korona 50 fillér
1913	1852 korona 70 fillér
1914	1862 korona 10 fillér

*Drágffy Sándor birtoka után fizetett adójának összegei*¹⁸

¹³ Magyarország földbirtokosai és földbérlői. (Gazdacímtár). Budapest, 1897, 19–20.

¹⁴ *Esztergom és Vidéke*, 1890. 85:3.; *Köztelek*, 1893. január 25., 1.

¹⁵ *Köztelek*, 1903. október 31. 1.; 1904. október 22., 1800.

¹⁶ Borovszky: i. m. 36–37.

¹⁷ *Molnárok Lapja*, 1909. június 5., 611.

¹⁸ Az adatokat *Nógrádvármegye Hivatalos Lapja* tette közzé.

1925-ben Drágffy Sándor még 120 katasztrális holddal (1600 négyszögöl) rendelkezett, amelyből 35 szántó, 1 kert, 14 hold rét, 1 hold legelő, 67 hold erdő és 2 hold földadó alá nem eső terület volt. A *Magyar Kegyes-Tanítórend Váci Gimnáziumának Értesítőjében* az 50 éves találkozót ünneplők névsorában Drágffy Sándor 1936-ban még földbirtokosként szerepelt, viszont az 1937. évi gazdacím-tárban már nem találhatjuk meg a Drágffy családot, és a korábbi statisztikákban szereplő tulajdonosok mellett és helyett újak is megjelentek. Ekkorra valószínűleg eladhatták, vagy „elveszítették” a gazdaságukat. Korábban említettem, hogy a „háramlási” jog 1855-től nem volt érvényben, így nem valószínű, hogy az egyházra visszaszállt a birtok tulajdonjoga. A birtok „elvesztésével” függhet össze, hogy Drágffy Sándor fia, ifj. Drágffy Sándor 1937-ben több alkalommal segédtisztai állást kereső hirdetést adott fel mezőgazdasági szaklapban, magát „ *kellő gyakorlattal bíró szorgalmas 39 éves nőtlen okleveles gazdaként mutatta be*”.¹⁹

Közélet

Drágffy Sándor nemcsak gazdálkodott aktív korában, hanem a megye és a település közéletében is részt vett.²⁰ Olyan jeles eseménynek is résztvevője volt, mint az 1894. évi királylátogatás. Szeptemberben, az őszi hadgyakorlatok alkalmából, Ferenc József több napon át tartózkodott Balassagyarmaton egész udvartartásával. Az uralkodót érkezésekor lovasbandérium várta, melynek Drágffy Sándor is tagja volt számos meghatározó megyei birtokos között.²¹

Drágffy Sándor középbirtokosként és a legtöbb adót fizető virilisként került be Nógrád vármegye törvényhatósági bizottságába. 1905-ben, az alkotmányos válság idején (darabont-korszak), az 1905. évi januári házfelosztást követő képviselőválasztáson a Szabadelvű Párttal szemben az Egyesült Ellenzék jutott többségre, mely a Tiszát felváltó Fejérváry-kormánynak június 21-én bizalmatlanságot szavazott, s a nemzetet az alkotmányellenesen kinevezett kormány rendelkezéseivel szemben, a jogszerű ellenállásra ösztönözte, mivel a leszavazott kormány – az uralkodó utasítására – továbbra is állásában maradt. Nógrád vármegyében is teljes bizalmatlan-

¹⁹ *Magyar Kegyes-Tanítórend Váci Gimnáziumának Értesítője*. Vác, 1936, 37.; *Magyarország földbirtokosai és földbérlői. (Gazdacím-tár)*. Budapest, 1925, 611.; *Magyarország földbirtokosai és földbérlői. (Gazdacím-tár)*. Budapest, 1937, 177–178. Új földbirtokosok: Érsekvadkert község, Érsekvadkerti r. kat. egyház, Esztergomi r. kat. érsekség, és néhány magánszemély.; *Tiszajobbpárti Mezőgazda*, 1937. január 1., 16.; február 16., 32.; március 1., 32.; március 16., 66.; április 1., 82.; április 16., 98.; május 1., 114.

²⁰ Dok. 82.493.308.

²¹ Szontagh Antal, Fáy Albert, dr. Szakáll Ferenc, Bölönyi Imre, Beke Béla, Rosenbach Jenő, báró Buttler Ervin, Fröhlich Frigyes, Battik Lajos, Krasznay Ferenc, Sebastiani Vilmos, Huszár Károly, báró Van der Becke Imre, Horváth Gábor, Rudnyánszky László, Muslay Gyula, Irsay András, báró Collas Károly. Zubovits Fedor huszárkapitány vezénylője, gróf Berchtold Arthur pedig vezetője volt a bandériumnak. Borovszky: i. m. 555.

ság övezte a július 6-i rendkívüli közgyűlésen. Laszkáry Gyula előterjesztett egy indítványt, amelyet egyhangúlag elfogadott a vármegye, amely megtagadta a törvényhozás által meg nem ajánlott újoncokat és adókat. Ugyanekkor egy 43 tagból álló alkotmányvédő bizottságot állított fel, melynek tagja volt Drágffy Sándor is. Az „alkotmányvédők” további tagokkal bővültek, és „alkotmányvédő 55-ös bizottság” néven passzív ellenállást tanúsítottak a darabont kormánnyal szemben és általa kinevezett gróf Berchtold Arthur főispánnal szemben. Az ellenállást fenntartották a Wekerle Sándor által vezetett koalíciós kormány megalakulásáig.²²

1911-ben Drágffy előmunkálati engedélyt kért egy Dejtárról kiinduló és Borsosberényig közlekedő helyiérdekű vasúti vonalra, mely Érsekvadkertben keresztül körülbelül egy órával rövidítette volna meg a balassagyarmatiak útját Diósjenőig, ahonnan Vácig a duna-ipolyvölgyi vasúton utazhattak volna. A vasútvonal bővítése nem valósult meg. Közéleti szerepvállalását tekintve, mint fentebb említettem, törvényhatósági bizottsági tag volt, illetve a Szent István Társulat rendes tagjai közé felvételt nyert a társulat 1914. március 19-én tartott közgyűlésén.²³ Saját településén 1897-től a községi hitelszövetkezet igazgatósági tagja, 1918. november 24-től az érsekvadkerti iskolaszék elnöke is volt, amely tisztséget 1932-ig töltötte be.²⁴

Katonai szolgálatot 1898–1912 között teljesített, az első világháború alatt az 1917. évi pótszemlén népfölkelési katonai szolgálatra alkalmatlannak ítélték. A háború után a Tanácsköztársaság váci direktóriumra „zavarta meg” a család nyugalma. Drágffy Sándorné Rostetter Irmát ugyanis bűnügyben idézte be a balassagyarmati törvényszék forradalmi vádbiztosa 1919. június 7-én. A vádbiztos Stégbauer Ferenc váci lakos volt, aki a vádat Drágffy Sándornénak a Tanácsköztársaság érdekeit veszélyeztető kijelentése miatt tette meg. Stégbauernek 1919. április 11-én elromlott az autója Érsekvadkert községben, ezért Drágffy Sándorné udvarába húzatta be. A tulajdonos beleegyezett abba, hogy április 14-ig az udvarban maradhat, de ha nem viszi el addig, akkor ökrökkel húzatja ki. Erre Stégbauer a váci direktóriumra hivatkozva azt mondta, hogy ha szükséges, akkor az autó továbbra is az udvarban marad, mert a direktórium parancsol, mire Drágffy Sándorné azt válaszolta, hogy „a direktórium itt nem parancsol”. A vádlott a tárgyaláson azzal védekezett, hogy úgy értette, „a váci direktórium Vácon, a vadkerti pedig Vadkerten parancsol és kommunizál”. Tagadta, hogy a direktórium intézkedési jogát általánosságban vonta volna kétségbe. A tárgyalást elhalasztották, hogy

²² Borovszky: i. m. 560–563.

²³ *Katolikus Szemle* 28. A Szent István Társulat LX. közgyűlésének jegyzőkönyve, 1914. március 19., 35.

²⁴ A vicinális vicinálisa. *Váci Hírlap*, 1911. április 16., 4.; Págyor Lászlóné Vitéz Mária: Az érsekvadkerti római katolikus elemi népiskola történeti és személyi adattára. (1713–1950). In: *Magyar egyháztörténeti vázlatok*. 12. Magyar Egyháztörténeti Munkaközösség. Budapest, 2000, 310.; *Központi Értesítő*, 1897, 37:457.

tanúkat hallgassanak ki az állítás igazolására, de az ügy folytatására vonatkozóan nem találtam adatot.²⁵

Az „időmérő”

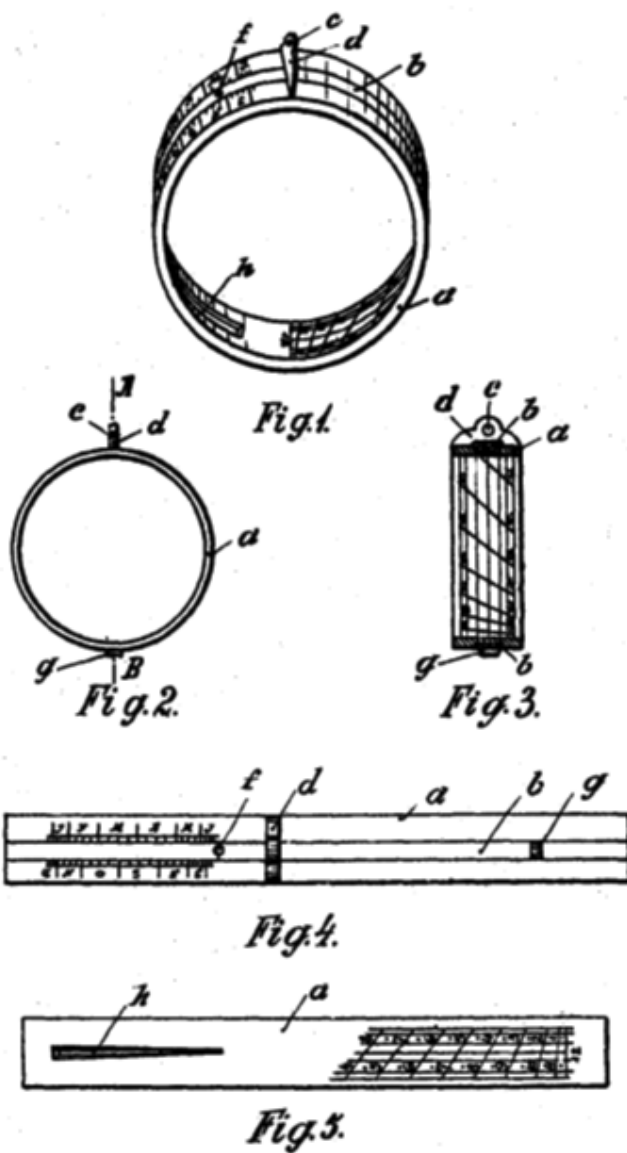
Drágffy Sándor neve mégsem gazdálkodói tevékenysége által maradt fenn, hanem egy hozzá köthető találmánynak köszönhetően. Ez a találmány a zsebnapóra volt, amelyre 1925. május 4-én jelentette be szabadalmi igényét, de csak 1930-ban jegyezték be.²⁶ Tulajdonképpen ez is gyűrűnapóra volt, amelyet a 16. század óta ismertek. A szabadalmi leírás kiemeli, hogy a találmány tárgyát képező zsebnapórát *„különösen kirándulások alkalmával lehet előnyösen használni, mert kis helyen, akár mellényzsebben is elfér”*. Lényege abban állt, hogy a skálára bocsájtott napsugár mutatta a pontos időt. Előnyeként említették, hogy olcsón előállítható, ezen kívül használata közben akaratlanul is bizonyos földrajzi, illetve csillagászati ismeretekre lehet szert tenni.

A korábban keskeny fémlemezről készített kis átmérőjű gyűrűk méretüknél fogva csak időbecslésre voltak alkalmasak, a 8-10 cm átmérőjű, szélesebb gyűrűk pontosabb leolvashatóságot tettek lehetővé. Ugyancsak pontatlanok voltak (a napéjegyenlőség napjait kivéve) azok az azimut napórák is, amelyeken a lyukgnomont (a pici lyukat, mely árnyékvetőként szolgál) nem lehetett a dátumra, a Nap deklinációja szerint igazítani, a fényvető pontja egész évben állandó helyen volt, míg a Drágffy Sándor által szabadalmaztatott zsebóra fényvető pontja a gyűrű rése felett található, a mozgathatóan elhelyezett középső csúszkán lévő furat, amit az évszakok (deklináció) szerint kell alkalmanként beállítani. Molnár János fizikus szerint ebben van a szabadság lényege, a Drágffy által kitalált újdonság.²⁷

²⁵ Értesítés a balassagyarmati forradalmi törvényszéktől. Dok. 82.493.287.2.

²⁶ 92224. számú szabadalmi leírás. https://library.hungaricana.hu/hu/view/SZTNH_Szabadalmi_Leirasok_092224/?pg=0&layout=s (utolsó letöltés: 2025. március 4.).

²⁷ Molnár János: Két muzeális műtárgy és egy régi törvény ürügyén. *Fizikai Szemle*, 45. (2015) október: 339–342. https://fizikaizsemle.elft.hu/archivum/fsz1511/MolnarJ_2.pdf (utolsó letöltés: 2025. március 4.).

1. kép – Drágffy Sándor 92224. számú szabadalmához tartozó műszaki leírás rajzai²⁸

²⁸ 1. ábra a zsebnapóra távlati képe, a 2. ábra a zsebnapóra előlnézete, a 3. ábra a zsebnapóra met-szete, a 2. ábra A—B vonala mentén, a 4. ábra a zsebnapóra felülnézete, kiterített helyzetben, végül az 5. ábra a zsebnapóra belső oldalának nézete, kiterített helyzetben. 92224. számú szaba-dalmi leírás. 1930. május 1.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/SZTNH_SzabadalmiLeirasok_092224/?pg=0&layout=s (utolsó letöltés: 2025. március 4.).

Drágffy a Magyar Cserkészszövetségnek is bemutatta a találmányát, amiről a szaklapjuk is tudósított, amelyben ismertették a működését is: „A kettősgyűrűn skálára bocsájtott napsugár mutatja a pontos időt. A belső gyűrű egy fogantyú segítségével tetszés szerint forgatható és beállítható a skálára. A külső gyűrű palástja kívülről körülbelül a kerület egy negyedrészen gyakorlati időbeosztással (a hónapok és hetek számára) van ellátva. Hat beosztás van a karika egyik szélén (január–június) és hat a másik szélén (december–július), két-két beosztás között hely van a hetek számára négy-négy közre beosztva. A karika belső oldalán, átlós irányban szemben a külső időbeosztással, gyakorlati óraskála van. Az órabeosztás helyén több, a kerülettel párhuzamos beosztásvonal van elhelyezve a különböző évszakok számára. A hónapok, valamint az órák beosztása kísérleti megállapítások alapján történik, éppúgy a fogantyú elhelyezése is (amelynél fogva zsinegen függőleges helyzetbe hozva használható a napóra), melyet a különböző országokban való használatnál a csillagászati helyzetnek megfelelően a gyűrű különböző helyein erősítenek meg. A gyűrűn van egy furat, amelyen a napsugár keresztül hatol és fényes pont alakjában rávetődik a gyűrűbelső oldalán levő órabeosztásra. E napóra, mely cserkészhasználatra igen alkalmas, továbbá rendkívül pontos, amennyiben csak percekkel tér el a középeurópai időtől, minden cserkész által megszerezhető és óra helyett használható. Minden órához mellékelve van használati utasítás, bár kezelése e leírással ellentétben rendkívül egyszerű.”²⁹

Műtárgykatalógus bizonyítja, hogy a napórának eredeti példánya is fennmaradt, 1995-ben az Országos Műszaki Múzeum gyűjteményében volt. Az 1995-ben megjelent katalógus szerint az óra sárgarézből készült, átmérője 45 mm, szélessége 15 mm. A napórán olvasható a „SOL” felirat (belül), a szabadalmi szám, valamint a gyártási sorszám.³⁰

A Drágffy házaspárnak három gyermeke született: Sándor, Erzsébet és László. A legfiatalabb gyermek László volt, aki tragikusan fiatalon, 23 évesen hunyt el. Középiskolai tanulmányait számos helyen folytatta (Losoncon, Vácott, Balassagyarmaton és Rákospalotán).³¹ Középiskolai tanulmányait követően 1928-tól jogot tanult a Budapesti Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetemen és 1926-tól az 1. honvéd gyalogezred egyetemi században szolgált.³² 1931-ben László katonai szolgálata alatt azonban súlyos mandulagyulladásban megbetegedett. Fennmaradt édesapjának fia orvosával történt levélváltása, melyből kiderült,

²⁹ Napóra cserkészhasználatra. *Magyar Cserkész*, 1925. 11:178.

³⁰ Modern azimut napgyűrű. Modern Azimuthal Solar Ring (OMM 80.276.1.). In: *Hordozható napórák. Válogatás magyarországi gyűjteményekből*. Szerk. Bartha Lajos. Iparművészeti Múzeum – Magyar Csillagászati Egyesület – Országos Műszaki Múzeum. Budapest, 1995, 47.

³¹ Drágffy László érettségi bizonyítványa. 1926. június 10. Dok. 82.493.27.

³² *A Budapesti Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem almanachja*. 1930–1931. 132.; *Tablófotó*. Dok. Dok. 82.493.115.; Drágffy László erkölcsi bizonyítványa. 1930. március 16. Dok. 82.493.310.

hogy az egyik kórházban sürgősnek vélt műtétet a fia másik kórházba szállítását követően mégis csak egy hét múlva végezték el, miután azonban elhunyt. Az orvos szerint ezt a rutinműtétet nap mint nap végezték, ami történt, az „kizárólag a sorsnak a csapása, szerencsétlen véletlen volt”.³³

Középső gyermekként született Drágffy Erzsébet 1902-ben. Elemi népiskolai tanulmányait Érsekvadkerten, polgári iskolai tanulmányait pedig a Szent Margit Nevelőintézetben végezte. Az 1917–1918-as tanévben *Fortbildungskurs und Haushaltungsschule* háztartási továbbképzőt végzett Bécsben, édesanyja egy Erzsébethhez írott levele is fennmaradt ebből az időszakból.³⁴

Erzsébet a sárospataki dr. Móré Mártonnal 1942. március 14-én házasodott össze, aki 1931-ben kezdte ügyvédi pályafutását. 1939 májusától Beregszászon, 1943-ban már Sárospatakon királyi járásbíró, majd törvényszéki bíró volt.³⁵ Házasságuk rövid életű volt, mert dr. Móré Márton 1946. október 23-án, 49 évesen elhunyt. Ezt követően Erzsébet nagy szegénységben élte le hátralévő életét, jövedelme nem volt, állandó szociális segélyben részesült.³⁶

Drágffy Sándor és Rostetter Irma legidősebb gyermeke az 1897-ben született ifj. Drágffy Sándor Gyula volt. Elemi népiskolai tanulmányait Balassagyarmaton, gimnáziumi tanulmányait Budapesten és Losoncon végezte. Kötelező katonai szolgálatát a besztercebányai 16. honvéd gyalogezrednél teljesítette. Ezután – édesapjához hasonlóan – mezőgazdasági tanulmányokat folytatott a Keszthelyi Állami Gazdasági Akadémián 1919 és 1922 között.³⁷ Utána minden bizonnyal a saját gazdaságukban tevékenykedett, és ő lett volna az az örökös, aki tovább kezelte volna családi a birtokot. 1930-ban azonban hivatali munkát vállalt. Ideiglenesen kinevezték kisegítő díjnoknak a rétsági királyi járásbíróshoz, majd 1932-ben az igazságügyi segédhivatali tisztviselői vizsgát is letette. A következő munkahelye a Nógrádvármegyei Központi Forgalmi Adóhivatal malomosztályánál volt, ahol malomellenőri minőségben alkalmazták 1938-tól. (Mint fentebb említettem, 1937-ben álláshirdetést adott fel, mivel ekkorra a birtok nem volt a család tulajdonában.)

³³ Drágffy Sándor levele fia kezelő orvosához. Érsekvadkert, 1931. május 5. Dok. 82.493.234.1.; A Zsigmond utcai kórház igazgatójának levele Drágffy Sándorhoz. Budapest. 1931. május 20. Dok. 82.493.234.2.; Temetésén kegyeletét leróta a 6. honvéd kerékpáros zászlóaljtól volt századparancsnoka, s a balassagyarmati helyőrség tisztikara, valamint az 1. honvéd gyalogezred egyetemi század 25 tagú küldöttsége. Egy ifju halála. *Váci Hírlap*, 1931. 25:2. Temetéséről beszámolt még a *Pesti Hírlap*, a *Magyarság* és a *Nemzeti Ujság* is.

³⁴ Drágffy Erzsébet polgári iskolai bizonyítványa 1915. Dok. 82.493.25.; Drágffy Sándorné Rostetter Irma levele lányához Bécsbe címzett levele. 1918. február 23.

³⁵ *Budapesti Közlöny*, 1931. január 16., 2.; *Igazságügyi Közlöny*, 1939. május 31., 110.; *Magyar Családtörténeti Szemle*, 1944. 2. 48.; *Magyarország tisztí cím- és névtára*. 1943, 621.

³⁶ Dr. Móré Márton halotti anyakönyvi kivonata. Dok. 82.493.67.; Hatósági szegénységi bizonyítvány. Dok. 82.493.312.

³⁷ Elemi népiskolai bizonyítványa 1907. Dok. 82.493.23. Érettségi bizonyítványa 1915. Dok. 82.493.68.; Leckekönyve. Dok. 82.493.29.; Katonakönyve 82.493.97.1.

1941-ben már Füleken találjuk, ahol kinevezték a közép-és alsófokú gazdasági szakoktatási tanszemélyzet létszámába ideiglenes minőségű magyar királyi gazdasági szakiskolai helyettes tanárrá, majd Párkányra, utána Kassára helyezték az ottani Magyar Királyi Középfokú Gazdasági Tanintézethez, ahol segédtanár lett.³⁸ 1943 decemberében Kassára a Vetőmagvizsgáló Intézetnél kísérletügyi adjunktus-sá nevezte ki a földművelésügyi miniszter.³⁹

Ifj. Drágffy Sándor 1944 októberében a magyar királyi 67. honvéd bevonulási központhoz jelentkezett Szepsibe. A földművelési minisztériumtól utasítást kapott, hogy a magyar és német hadművelési területek határvonalán helyszíni kísérleteket végezzen, mintákat vegyen. A háborús helyzet miatt a kassai vetőmagvizsgáló állomást 1944 novemberében hagyta el vetőmagszállítmánnyal együtt.⁴⁰ Munkáját a budapesti Országos Vetőmagvizsgáló Intézetnél folytatta, ahol 1949-től főadjunktus, majd 1950-től előadó lett az Országos Mezőgazdasági Minőségellenőrző Intézetnél.⁴¹ 1951-ben újra megalakult, illetve kivált az OMMI-ből az Országos Vetőmagvizsgáló Intézet, így Sándor oda került. 1952-től a Szabolcs-Szatmár megyei Állami Vetőmagfelügyelőségen dolgozott.⁴² Fő feladata volt a vetőmagvizsgálatok és a fémzárolások a belföldi forgalom és az export-import vonatkozásában.⁴³ 1958. április 1-től főelőadóvá nevezték ki, majd nem sokkal ezután, 1958. december 31-én munkaviszonya megszűnt, mert jogosult lett az öregségi nyugdíjra. 1963-ban ismét munkát vállalt a Békés megyei Állami Vetőmagfelügyelőségnél kisegítői munkára.⁴⁴

³⁸ Magyarországon az 1935/1936-os tanévben 48 gazdasági szakiskola működött. *Új idők lexikona*. 11–12. Szerk.: Balla Antal – Benedek László – Bacsó Jenő – Angeli Ottó. Budapest, 1938, 2683. A nagyszámú szakiskola valószínűleg megmaradt az 1940-es évek elején is, így nem meglepő a gyakori áthelyezés.

³⁹ *Budapesti Közlöny*, 1944. január 9., 12.

⁴⁰ Igazolás bevonulásról. Dok. 82.493.3.; Utasítás a Földművelésügyi Minisztériumtól. Dok. 82.493.97.8.

⁴¹ Drágffy Sándor munkakönyve. Dok. 82.493.96.1. Az Országos Vetőmagvizsgáló Intézetet az 1949-ben megalakult OMMI-ba vonták be, feladata volt a mezőgazdasági termékek, valamint a mezőgazdaság által felhasznált termékek vizsgálata és a talajtani kutatások elvégzése. Takács Tibor: Látogatás az Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézetbe. *Földművelő*, 1966. 8:2.

⁴² Az OVEF budapesti központtal és a 19 megyei székhelyen működő Állami Vetőmagfelügyelőségekre, valamint a Monori Fajtamegállapító Telepre tagozódott. Gonda Béla: A biológiai alapok a magyar mezőgazdaság fejlesztésében. 1858–1978. *Agrártörténeti Szemle*, 1980. 1–2: 222–224.

⁴³ Fémzárolásnak nevezzük a vetőmagok forgalomba hozatala előtti utolsó fázisát, mert korábban a vetőmagos zsák száját fémplombával zárták le, napjainkban fémzárcímke vette át a helyét. Ha sértetlen állapotban van, akkor ez garantálja a vetőmag minőségét. Ez szavatolja a faj- és fajtaazonos, genetikailag jó minőségű kiindulási alapot. <https://www.agroinform.hu/szantofold/femzarolasban-nagyok-vagyunk-de-mi-az-a-femzarolas-27274-001> (utolsó letöltés: 2025. április 25.).

⁴⁴ ifj. Drágffy Sándor munkakönyve. Dok. 82.493.96.1.

Az érsekvadkerti Drágffy család két utolsó tagja, Erzsébet és Sándor a szülői házban éltek 1980-ig. Édesapjuk, id. Drágffy Sándor 1947-ben, édesanyjuk, Rostetter Irma Mária 1951-ben hunyt el. Erzsébettel és Sándorral 1980-ban kihalt a Drágffy család érsekvadkerti ága.⁴⁵

Drágffy Miklós, a „tanítvány”⁴⁶

A Drágffy család Budapestre elszármazott ágának legelismertebb tagja Drágffy Miklós igazságügyminisztériumi királyi törvényszéki bíró volt, a közigazgatásjog elismert kutatója, Magyary Zoltán egyik tanítványa. Miklós édesapja, az érsekvadkerti Drágffy Sándor testvére, Drágffy Gyula 1872-ben született, Budapesten telepedett le, aktív éveit 1897-től a főváros szolgálatában töltötte, egészen nyugdíjba vonulásáig fővárosi tisztviselő volt. Vásárcsarnoki tisztként kezdte pályafutását, majd folyamatosan emelkedett a ranglétrán. 1910-től a székesfővárosi vásárcsarnokok igazgatóhelyettese, 1911-től közéleti felügyelő, 1919-től közéleti felügyelő-tanácsos, 1930-tól közéleti felügyelő főtanácsos beosztásban dolgozott, majd 1937-ben nyugdíjba vonult.⁴⁷ Turner Jolánnal kötött házasságából hat gyermek született. Közülük hárman – György, István és Miklós – jogi tanulmányokat folytattak, de a legkiemelkedőbb pályája Miklósnak volt, aki a jogtudományi és közigazgatás-tudományi kutatásai által vált ismertté.⁴⁸

Miklós 1905-ben Budapesten született, közép fokú tanulmányait a IX. kerületi Fáy András Gimnáziumban és az Egri Ciszterci Rendi Katolikus Gimnáziumban, jogi tanulmányait pedig a Budapesti Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte.⁴⁹ Ez meghatározta pályája további alakulását, mivel Magyary Zoltán professzor hallgatója lett, aki ekkor a jogi kar meghívott előadója, majd az 1937-től dékánja volt.

⁴⁵ *Nógrád*, 1980. szeptember 19., 5.

⁴⁶ Ez volt a címe a Bereményi Géza által 1985-ben rendezett *Tanítványok* című nagy sikerű filmdrámájának, amelyben a rendező Magyary Zoltán jogászprofesszort és tanítványait valós eseményekkel és személyekkel átszőtt történeten keresztül mutatta be.

⁴⁷ *Budapesti cím- és lakjegyzék*, 1908. 419., Ua. 1910. 449.; *Fővárosi Közlöny*, 1911. 98:3887.; *Fővárosi Évkönyv az 1929. évre*. 92.; *Fővárosi Évkönyv az 1932. évre*. 96.; *Fővárosi Évkönyv az 1933. évre*. 104.; *Fővárosi Évkönyv az 1935. évre*. 38.

⁴⁸ Gyula, Tibor, István, György, Ilona. Drágffy Sándor halotti értesítője. 1947. Dok. 82.493.40. György a Budapesti Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetemen, István a Pécsi Tudományegyetem jogelődjénél, a Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetemen folytatta jogi tanulmányait. (*Pázmány Almanach*. 1936–37. 137.; *MKET Jog- és Államtudományi Kar tanácsülési jegyzőkönyveinek napirendi pontjai*. 1921–1950. Szerk: Kovács Adrienn – Pálmai Dóra – Polyák Petra. Pécs, 2021, 165.

⁴⁹ *Budapesti Közlöny*, 1935. október 9., 4.; *A IX. Kerületi Magyar Királyi Állami Főgimnázium Értesítője*, 1920. 20.; *Ciszterci rendi katolikus gimnázium értesítője*. Eger, 1932, 64.

A Magyar-iskola

Magyary Zoltán maga is ott végezte jogi tanulmányait, majd a vallás- és közoktatásiügyi minisztériumban (továbbiakban: VKM) fogalmazóként kezdte közszo­l­gá­lati pályáját 1910-ben, 1917-től Klebelsberg Kuno államtitkár mellett titkárként, majd miniszteri titkárként dolgozott. 1920-tól a VKM önálló költségvetési osztá­lyának vezetője, később a Tudománypolitikai Osztály vezetője. 1931-ben Bethlen István miniszterelnök racionalizálási kormánybiztosnak kérte fel, és ebben az évben lehetőséget kapott a Magyar Közigazgatástudományi Intézet megalapítására a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen (Eötvös Loránd Tudományegyetem) a *Rockefeller Foundation* segítségével, amely szellemi központja volt a közigazgatás oktatásának, kutatásának és korszerűsítésének. Az intézet gondozásában és Magyary főszerkesztésével jelent meg 1938 és 1944 között a *Közigazgatástudomány* című tudományos folyóirat.⁵⁰

Magyary oktatói tevékenysége 1918-ban kezdődött. A magyar polgári törvénykezési jog nyilvános rendes tanára, a jog- és államtudományi karnak dékánja, a komplex közigazgatás-tudományi irány vagy egyesítő iskola megteremtője volt. Német nyelven anyanyelvi szinten, angolul és franciául hasonlóan, olaszul és oroszul pedig magas fokon beszélt. Magyary Zoltán egyszerre volt tudománypolitikával foglalkozó gyakorlati szakember, elméleti közigazgatási- és pénzügyi jogász, egyetemi professzor.

Igyekezett a hazai hagyományokat ötvözni a leginkább élenjáró amerikai és a francia-német klasszikus közigazgatási jog és közigazgatástan kutatási eredményeivel. Kutatóútjai során egész Nyugat-Európát, az Egyesült Államokat, Kanadát és a Szovjetuniót is bejárta. Bevezette Magyarországon a ténymegállapító (kérdőíves) szociológiai kutatásokat. Tanítványaival megírt egy közigazgatási eljárási törvénytervezetet, 1936-ban pedig már a közigazgatás-tudomány egyetlen világszervezete, az IIAS egyik alelnöke volt.⁵¹ Az általa vezetett Magyar Közigazgatástudományi Intézet munkaközösségét 21 tanítvány alkotta, de összesen közel 430-an tartoztak oda. Az intézet fennállása alatt közel ötven kiadványt jelentetett meg.

Magyary tanítványai monográfiákban és kisebb önálló kiadványokban vizsgálták többek között a közigazgatási eljárás és a közigazgatási bíráskodás kérdéseit. Összehasonlították a francia és az olasz Államtanács működését, kutatták a német közszolgálati jogot és az olasz köztisztviselői önkormányzatokat, az USA elnökválasztását. 1945 júniusa, a professzor és felesége tragikus halála után a „Magyary-iskola”

⁵⁰ Magyary Zoltán életével és munkásságával az utóbbi évtizedben Koi Gyula foglalkozott. Koi Gyula: *Évszázadok mezsgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2013, 107–150.

⁵¹ Koi Gyula: „A magyar közigazgatás-tudomány”. In: *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. Szerk: Jakab András – Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor. Közigazgatási jog rovat, rovatszerkesztő: Balázs István. 2023. <https://ijoten.hu/uploads/a-magyar-kozigazgas-tudo-many.pdf> (utolsó letöltés: 2025. június 10.).

és a Közigazgatástudományi Intézet is megszüntetésre került. Életművének jelentőségét felismerve a kétezres évek elejétől egyre több intézmény vette fel a nevét, vagy működött Magyar munkásságának szellemiségében.⁵²

A Magyar Archívumnak köszönhetően nyerhetünk bepillantást a professzor és a tanítványai által elvégzett munkáról, a kutatási programokról. Fennmaradása Magyar egyik adjunktusának, Dr. Szaniszló Józsefnek is köszönhető, aki az iratanyag egy részét megmentette a pusztulástól.⁵³ Az iratok között számos, a tanítványai által Magyarynak küldött levelet találunk. A legtöbb esetben beszámolókat a kutatásairól, az elnyert ösztöndíjakkal kapcsolatos levelezésről, vagy a megjeleníteni kívánt publikációk javításáról. Ezek között a levelek között található meg Drágffy Miklós 8 db levele is, amelyekben a fent leírt témákkal kapcsolatban levelezett a professzorral.

Miklós 1930-ban fejezte be tanulmányait, de már az elsők között, 1927–1928 folyamán párizsi és berlini tanulmányi ösztöndíjban is részesült.⁵⁴ Hazatérve rövid időn belül elhelyezkedett, jegyzőként kezdte pályafutását a Budapesti Királyi Büntető Járásbíróságnál, majd 1935-ben bírósági titkár lett. 1937-ben emelkedett a ranglétrán, törvényszéki bíróként a Budapesti Királyi Büntető Törvényszékhez került. 1938-ban az igazságügyminisztériumhoz – ugyanebben a beosztásban –, majd 1943-tól a Büntető Törvényszékhez kirendelt francia nyelvű tolmácsként is működött. 1944-től az igazságügyminisztérium VII. ügyosztályán, a Nemzetközi Jogi Osztályon alkalmazták.⁵⁵

⁵² A Nemzeti Közszerződési Egyetem jogelődje, a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Közigazgatástudományi Karán 2001-ben tehetséggondozó szakkollégiumot neveztek el róla. Szintén a kétezres években, 2005-ben megalakult a Magyar Zoltán E-közigazdaságtudományi Egyesület, amelynek célja a közigazgatás fejlesztése, ajánlások megfogalmazása. 2011-ben a professzorral elnevezett Magyar Program keretében valósult a közigazgatás átszervezése, megújítása. Az ELTE és az NKE 2015. március 24-én közösen szervezett Magyar halálának 70. évfordulóján konferenciát.

⁵³ A digitalizálás két egyetem – az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Közigazgatási Jogi Tanszéke és Nemzeti Közszerződési Egyetem – együttműködésével jött létre, de a hagyaték magába foglalta a tatabányai Móróczi Zsigmond Városi Könyvtár gyűjteményét és az Országgyűlési Könyvtár őrzésében lévő *Közigazgatástudomány* című folyóiratot is. <https://www.uni-nke.hu/konyvtar/hirek-esemenyek/2023/2023-december/digitalis-magyar-elhereto-a-teljes-magyar-zoltan-hagyatek-a-kozszolgaltati-tudasportalon> (utolsó letöltés: 2025. május 10.).

⁵⁴ *Hivatalos Közlöny*, 1930. január 1., 4.

⁵⁵ *Ügyvédi Kamarai Közlöny*, 1931. 1–2:191.; *Magyarország tiszti cím- és névtára*, 1935. 383.; *Igazságügyi Közlöny*, 1936. 7:173.; *Magyarország tiszti cím- és névtára*, 1937. 460–461.; *Igazságügyi Közlöny*, 1937. 9:391.; 1943. 4:125.; 1944. 1:37.

Ösztöndíjai, tudományos munkái

Drágffy Miklós 1927–1928 között tanult először ösztöndíjjal Párizsban, de a Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatási miniszter által alapított Collegium Hungaricum ösztöndíjrendszernek köszönhetően még számos alkalommal tartózkodott kutató ösztöndíjként Franciaországban.⁵⁶ A párizsi „Magyar Intézet-funkciójú” létesítményt éppen 1927-re datálják, ugyanis a klebelsbergi kultúrpolitika az 1920-as évek végén kezdte keresni az együttműködést Franciaországgal, s ebben komoly érdeme volt Magyar Zoltánnak, aki akkor a kultuszminisztérium egyetemi osztályának vezetője volt. Klebelsberg végül létrehozta a Magyar-Francia Egyetemi Információs Irodát. Drágffy Miklós Magyar tanítványaként az első között vehette igénybe ezt a lehetőséget.⁵⁷

Miklós Párizs után Berlinben tanult 1928–1929 között, s az ott folytatott tanulmányairól beszámolót is írt az *Egri Népujság* számára. Összehasonlítva a két külföldi ösztöndíjat úgy vélekedett, hogy míg a Sorbonne-on egyszerűen beiratkozik az idegen, s utána fél vagy egy évre levizsgázik francia nyelvből, Berlinben „akadályversennyé” teszik a bejutást. A porosz kultuszminiszterhez kellett fordulnia a felvételért, hét darab okmányt mellékelni, köztük hiteles tanúsítványt arról, hogy a német nyelvet szóban és írásban tökéletesen ismeri. Mint írta: „*a németek nyelvüket egyenrangúvá akarják tenni a diplomáciában a franciával: eddig nem sikerült, de nem is fog sikerülni soha, amíg a propagandának azt a fegyverét, melyet az egyetemek jelentenek, rozsdásodni hagyják pusztán bürokráciából, a l'art pour l'art-szerű rend kedvéért.*” Valószínűleg ekkor eldőlt, hogy a továbbiakban kizárólag franciaországi ösztöndíjakra fog pályázni.⁵⁸

A tanulmányutat követően 1930-ban – mindössze 25 éves volt ekkor – megjelent első könyve *Az állam vagyoni jogi felelősségének gondolata a magyar és a francia jogban* címmel.⁵⁹ Ebben bemutatja, hogy a francia jog alig félévszázados fejlődéssel jutott el az állam, illetve a közigazgatás csaknem teljes felelőtlenségétől oda, hogy a közigazgatás minden cselekvését, minden aktív-passzív megnyilatkozását követi, hogy oltalmazója legyen a polgároknak. Kiemeli például, hogy nem írhatja felül az államérdek adott esetben a károsultat a kárának megtérítésétől. Ha a kárt szenvedőt hiba, mulasztás nem terheli, az állam minden esetben megtéríteni tartozik a

⁵⁶ A külföldi magyar intézetekről és a magas műveltség célját szolgáló ösztöndíjakról szóló 1927. évi XIII. törvénycikknek köszönhetően.

⁵⁷ Csernus Sándor: A Párizsi Magyar Intézet. 70 év után végre Collegium Hungaricum? A harmadik évezred magyar intézménye Párizsban. *Hungarológia*, 1999. 1–2:24–25. https://epa.oszk.hu/02400/02472/00012/pdf/EPA02472_Hungarologia_1999_1_1-2_024-033.pdf (utolsó letöltés: 2025. március 14.).

⁵⁸ Drágffy Miklós: Berlini mozaikok. *Egri Népujság*, 1929. január 6., 2.

⁵⁹ Tudományos munkáinak bibliográfiai adatait lásd a Mellékletben.

kárt. Drágffy szerint az itthoni szabályozás (már amennyiben létezett) nem, és a gyakorlat sem felelt meg a modern állameszmének.

Az 1930–1931. tanévben belföldi tudományos kutatási ösztöndíjat nyert közigazgatásjogi témában, majd 1931 áprilisában előadást tartott az Országos Széchenyi Szövetség dísztermében *Közalkalmazottak és a politikai, szabadságjogok* címmel, s 1932-ben újabb könyve jelent meg *A közalkalmazottak jogállása tekintettel a legújabbkor mozgalmaira* címmel. Könyvével szerette volna elősegíteni a közigazgatási jog mint tudomány megalapozását. Drágffy úgy vélte, hogy a közigazgatási jog középpontját a köztisztviselőkre vonatkozó jogszabályok alkotják, szerinte ezekből indul ki minden további jogszabály, ezért vizsgálta.

Magyary Zoltánhoz írott levelei és fennmaradt könyvei bizonyítják, hogy ösztöndíjait követően a kutatási eredményeit folyamatosan publikálta. Munkái írása-kor a professzor véleményét, javaslatait figyelembe vette, illetve tanácsát kérte a művek szerkezeti felépítésével kapcsolatban.

Méltóságos Professor Ur!

Bocsánatot kérek, hogy ismét za-va-rgom, de Professor ur bölcs tanácsára szükségem van. Bevezetésül megkivánom említeni, hogy bíróságunk szervezetének organizációja miatt mind addig, amíg a bírói rangot el nem éri az ember, a legszomorubb, sokszor jogi tanultságot sem feltételező -jegyzőkönyvek készítése- munkát kénytelen végezni igen sok esetben meglehetősen gyenge képzettségű bíró mellett. Így eltekintve egyéb okoktól is a lehető leghamarább szeretnék bíró lenni és pedig Pesten. Egy esetleges magántanári habilitáció igen sokban elősegítené tervemet. Szolgáljon ez magyarázatul a következőkhöz. Van egy kis összeköttetésem a pécsi egyetemmel, barátai im. értesítése szerint közel jövőben menne a dolog. Mielőtt azonban határoznék kedves Professor ur véleményét kérem. Megpróbáljam a pécsi egyetemen a habilitációmát, vagy pedig várjak és majd később Pesten kerülne erre sor? Ha befejeztem a mult levelemben említett tanulmányokat kb mennyi idővel remélhetem kedvező határozat hozatalát? Kéréssem szerénytelennek

1935-ben franciaországi ösztöndíjra pályázott szintén közigazgatásjogi témával, amelyhez 2000 pengő támogatást nyert. Ezután jelent meg 1937-ben a Magyar Közigazgatástudományi Intézet kiadványainak 24. köteteként *Az önkormányzat múltja és jelene Franciaországban* című munkája. Márffy Ede jogászprofesszor recenziójában témáját tekintve aktuálisnak vélte, mivel szerinte modern államban az állami és az önkormányzati közigazgatás egyre jobban összeszővődik, másrészt a területi önkormányzatok mellett növekvő jelentőségre tettek szert a testületi önkormányzatok, a különböző kamarák, korporációk, egyéb érdekképviselések és rendi alakulatok. Méltatta a Magyar Közigazgatástudományi Intézetet, hogy az Intézet támogatásával a szerző a munkáját a helyszínen igen alaposan és eredeti forrásanyag alapján állította össze.

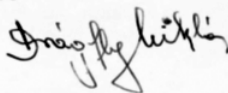
hangzik ,de szolgáljon mentségemül az előbbieken felhozott ok.

Munkám jó tempóban halad előre. A történelmi részt már majdnem befejeztem. Nagyon örülök, hogy ezt a problémát választottam, mert a közületeknek a központi hatalomhoz való viszonyán keresztül keresztmetszetben láttam Franciaország közigazgatási életét. Capitant, Uidel és Escarat professzorokhoz nagyon jó összeköttetésem van, jövő héten pedig bemutatnak La-ferrièrenek is. Majd mindennap együtt ebédelek Balogh Elemérrel, aki idekinn igen jelentős ember lett. Kiváló könyveivel a legelsőkhöz közeledte magát. Nem régen kapott meghívást a Johannesburgi egyetemre / száz font, ide-oda fizetett utazás, öt hónap vakáció/ és így e hó végén utnak indul. De nem szándékozik végleg ott maradni, mert Brüsszelben is készül egy katedra számára. Jól esik az embernek látni, hogy egy hazánkfiának ennyire sikerül valami.

A méltóságos asszony kezét hódolattal csókolja ,a Professor urat alázatos tisztelettel üdvözli

hálás híve

Paris 1936 jan 8.

2-3. kép – Drágffy Miklós támogatáskérő levele Magyary Zoltán professzorhoz.
ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, Egyetemi Levéltár. 439.d.1.023.

Az első fejezet szól a centralizációról és a decentralizációról általánosságban. A második az önkormányzati élet történetéről Franciaországban, a harmadik pedig az autonómiák mai szervezetéről Franciaországban. Igen érdekesnek tartotta azokat a részeket, amelyek részletesen tárgyalják a centralizáció ellen és mellett felhozott érveket, valamint megállapítják a decentralizáció hátrányait és a decentralizált közigazgatás előnyeit. Jelentős francia közigazgatási jogtörténeti adatokat tartalmaz a munka második fejezete, amely az önkormányzati élet történetével foglalkozik Franciaországban. A szerző elkülönítve ismerteti a gall és a római-gall korszakot, a frank-francia korszakot és végül a forradalmak törvényhozását. Pozitívan értékelte, hogy a szerző fiatal kora ellenére nagy tájékozottsággal rendelkezett a vonatkozó francia jogtörténeti irodalom területén, valamint teljes és áttekinthető képet nyújt a francia önkormányzat történeti fejlődéséről. A munka harmadik fejezetében a szerző a francia közigazgatási autonómiának alapvető kérdéseit és az autonóm közigazgatás bekapcsolódását a központi kormányzatba tárgyalta, amelyet Márfy a nemzetközi összehasonlító közigazgatási jogtudomány szempontjából tartott fontosnak. Kiemelte, hogy a munka lehetőséget ad arra, hogy az önkormányzat francia típusát összehasonlítsuk az angol, valamint a legújabb olasz és német berendezkedéssel. Szerinte a Magyar Közigazgatástudományi Intézet erkölcsi és anyagi támogatása által a fiatal munkatársak kilendítik a magyar közigazgatástudományi irodalmat arról a holtpontról, ahová a háború és az azt követő nehéz viszonyok által került.⁶⁰

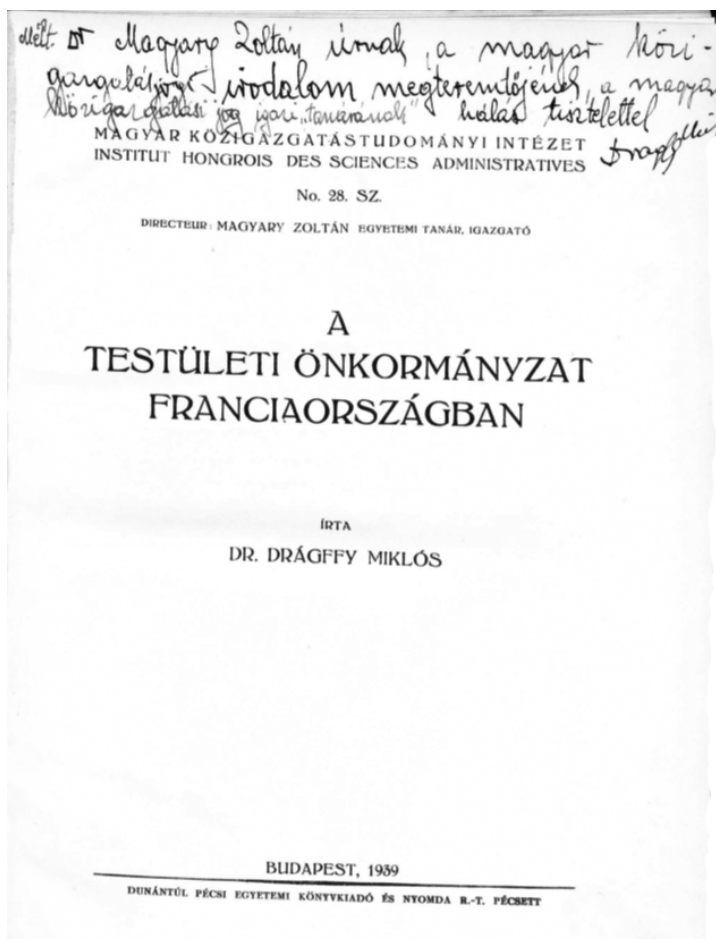
Az 1939–1940. tanévben ismét magyar állami ösztöndíjjal tanult Franciaországban, egy évre 2 200 pengő támogatást szerezve. Ekkor már királyi törvényszéki bíró volt.⁶¹ Ösztöndíja alatt, 1939-ben újabb kötete készült el *Testületi önkormányzat Franciaországban* címmel a Magyar Közigazgatástudományi Intézet sorozatában. Taglalta az önkormányzat Franciaországban való kialakulását és ott fennálló szervezetét vizsgálta. Először az érdekképviselői önkormányzat történetével, majd a közgazdasági irányzatokkal és társadalmi életformákkal (liberalizmus, kollektívizmus, szindikalizmus, szakszervezet, korporáció) foglalkozott, majd a francia érdekképviselői közjogi szerepének általános fejlődésével és az érdekképviselői alapon szervezett közjogi, véleményező, törvényelőkészítő, tanácsadó szerveket (Nemzeti Gazdasági Tanács, Felső Munkatanács, Mezőgazdasági Kamarák, Mezőgazdasági Kamarák Elnökeinek Állandó Gyűlése) mutatta be.

Kitért a szakmai közigazgatás egyes feladatainak ellátásával megbízott érdekképviselői alakulatokra, így a kereskedelmi kamarákra, iparkamarákra, a cukortermelés, a cikóriatermelés, a bérkocsiipar és a selyemipar érdekképviselői megszervezésére, továbbá a halászat és a hajósok idetartozó szervezeteire. Végül a francia

⁶⁰ Dr. Márfy Ede: A Magyar Közigazgatási Intézet legújabb kiadványai. *Magyar Közigazgatás*, 1938. 4:2–5.; *Magyar Hírlap*, 1937. október 10., 22.

⁶¹ *Hivatalos Közlöny*, 1930. 15:196.; *Pesti Napló*, 1930. július 13., 12.; *Nemzeti Ujság*, 1935. július 14., 14.; *Budapesti Közlöny*, 1939. 188:2.

alkotmány korporációit is elemezte: az ügyvédi és a közjegyzői kamarákat, és kitért a francia államot körülvevő (Portugália, Belgium, Luxemburg, Németalföld és Svájc) területi önkormányzati szervezetekre, sőt még dél-amerikai (bolíviai és brazil) érdekképviselőkre is. Magyary Zoltán a kötet előszavában többek között arra a megállapításra jutott, hogy a testületi önkormányzatok megnövekedő szerepe egyik jelensége, kritériuma a 20. századi állam kialakulásának, az erős államnak.⁶² A tanítvány dedikált kötetel köszönte meg a támogatást professzorának.

4. kép – Drágffy Miklós Magyary Zoltán számára dedikált kötete.
ELTE ÁJK Közigazgatási Jogi Tanszék

⁶² Némethy Imre: A Magyar Közigazgatási Intézet kiadványainak legújabb kötetei. *Magyar Közigazgatás*, 1939. október 29., 7. Némethy Imre recenziójában Drágffy munkáját nemcsak tudományos szempontból, hanem törvényelőkészítési és nemzetgazdasági szempontból is jelentősnek tartotta. *Az Est*, 1939. november 7., 6.

Drágffy utolsó kötetét társszerzőként dr. Villányi Pál budapesti ügyvéddel közösen írta *Az erdélyi ingatlanelidegenítések jóvá tétele* címmel, 1943-ban jelent meg. A m. kir. minisztérium az 1440/1941. M. E. számú rendeletben állapította meg a román uralom alatt Erdélyben végbement ingatlanelidegenítésekre vonatkozó azon jogszabályokat, amelyek Észak-Erdélynek és Kelet-Magyarországnak a második bécsi döntéssel visszacsatolt területein ezeknek az ingatlanelidegenítéseknek a kérdését rendezték. Az 1440/1941. M. E. sz. rendelet lehetővé tette a román megszállás alatt a birtokos kényszerhelyzetében, vagy egyébként értékükön alul eladott erdélyi és kelet-magyarországi ingatlanok visszaperlését, illetve azt, hogy a károsodott tulajdonos ingatlana megszerzőjétől méltányos kártalanítást igényeljen.

A kötet elsősorban a jogszabály magyarázataként szolgál, de emellett statisztikai adatokkal alátámasztva tárgyalja az Erdély földjéért már a trianoni szerződés előtt megindult küzdelmet. Kitér a román földbirtokreform részletes ismertetésére, valamint külön fejezetben foglalkozik az erdélyi és a történelmi romániai földreformra vonatkozó jogszabályok eltérő rendelkezéseivel (amelyek összehasonlításával bizonyítja utóbbi magyarellenességét). Az optánspereken⁶³ kívül tárgyalja a kötet az 1440/1941. M. E. számú rendeletet a bírói gyakorlat és számos statisztikai adat tükrében. Kiegészíti az előző joganyagot a 21.000/1941. I. M. számú rendelettel és – függelékben – a gondozás nélkül maradt birtokok ideiglenes hasznosításáról szóló 9370/1940. M. E. rendelet, valamint az ezt módosító és kiegészítő 6160/1941. M. E. számú rendelet szövegét közli. A szerzők a gyakorlatban kialakult elvek alapján foglaltak állást az akkor aktuálisnak tekintett kérdésekben.⁶⁴ Az *Erdélyi Néplap* a könyv jelentőségét nemcsak az 1440/1941. M. E. rendelet és az azzal kapcsolatos jogszabályok teljes magyarázatában látta, hanem kiemelte, hogy érthetően szól az olvasóhoz, így nemcsak a szakértő közönség számára készült.⁶⁵

Drágffy Miklós jogi pályafutásáról az utolsó adatot 1942-ből találtam, amikor a magyar–szlovák hitelesítési egyezményt parafálták. 1942. június 19. és június 25. között Pozsonyban a Magyar Királyság és a Szlovák Köztársaság között a hitelesítési egyezmény előkészítése céljából magyar–szlovák kormánybizottsági tárgyalások folytak. A magyar delegáció tagjaként említik dr. Drágffy Miklós királyi törvényszéki bírót, dr. Lupkovics György kúriai bírót, dr. Pusztai János miniszteri tanácsost, dr. Garzuly Béla és Prückler András miniszteri titkárokat mellett. Az ennek eredményeként létrejött egyezmény az okiratforgalmat a két ország között lényegesen megkönnyítette azáltal, hogy a bírói hatóságok, gyámhatóságok és felsőbb közigazgatási hatóságok által kiállított okiratok, valamint közjegyzői okiratok, a

⁶³ Itt a román–magyar birtokpereket jelenti, amelyeket az 1921. évi román földbirtoktörvény indított el, ami által a magyar állampolgárok Romániához csatolt területein fekvő ingatlanjait kisajátították.

⁶⁴ Némethy Imre: Az erdélyi ingatlanelidegenítések jóvá tétele. *Magyar Közigazgatás*, 1942. 12:6–7.

⁶⁵ *Nagyvárada*, 1942. június 6., 6.; *Az Ujság*, 1942. március 10., 3.; *Erdélyi Néplap*, 1942. március 20., 2.

házassági tanúsítványok, váltó- és kölcsönóvások tekintetében az addig fennálló hitelesítési és felülhitelesítési kötelezettséget megszüntette.⁶⁶

Magyary Zoltán tanítványainak kutatási eredményeit a fennmaradt tanulmányok és kötetek bizonyítják. Ugyanakkor a szakterület kutatója, Koi Gyula a legjelentősebbek közé sorolja Drágffy Miklósnak a francia önkormányzatok terén végzett munkásságát Menczer Károly (a francia és olasz államtanácsai működés), Valló József (a service public), Benárd Aurél és Karcsay Sándor (a német közszolgálati jog), illetve Karay Kálmán (az olasz önkormányzati jog) kutatásai mellett.⁶⁷

Drágffy Miklós családi állapotáról annyit tudunk, hogy Pesterzsébeten élt és 1938 körül nősülhetett meg, mivel egy Magyary Zoltánhoz írott levelében említette, hogy „Lilyvel” tartózkodik Párizsban. Felesége holland nemzetiségű, Lily van Peski volt. Minden bizonnyal 1945 körül – Magyary Zoltán tragikus halálát követően – hagyta el az országot és Hollandiában telepedett le, míg testvére, a szintén jogász Drágffy István Kanadába távozott. Erről a Drágffy család gyászjelentései adnak információt. Az emigrációban élő testvérek neve többször feltűnt a családtagok között. Először édesanyjuk, Drágffy Gyuláné Turner Jolán 1965-ben, majd nagynénjük, Drágffy Ilona 1971-ben bekövetkezett halálakor. Ezek szerint Miklós 1971-ben még Hollandiában élt, s valószínűleg ott is maradt élete végéig, amelyre vonatkozó pontos adatot nem találtam.⁶⁸

MELLÉKLET

I. Dr. Drágffy Miklós könyveinek bibliográfiai adatai

Az állam vagyoni jogi felelősségének gondolata a magyar és a francia jogban. Pécs, 1930⁶⁹

A közalkalmazottak jogállása tekintettel a legújabbkor mozgalmaira. Grill Károly Könyvkiadóvállalata. Budapest, 1932

Az önkormányzat múltja és jelene Franciaországban. A Magyar Közigazgatástudományi Intézet 24. Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda R.T. Pécs, 1937

⁶⁶ *Nemzeti Ujság*, 1942. június 27., 4.

⁶⁷ Koi Gyula: Adminisztratív komparatiztika: tegnap, ma, holnap. *Közjogi Szemle*, 2010. 1:41–45.

⁶⁸ özv. Drágffy Gyuláné halotti értesítője. 1965. Dok. 82.493.52.; Drágffy Ilona halotti értesítője. 1971. Dok.82.493.58.

⁶⁹ A kötet megtalálható a Harvard Library gyűjteményében. <https://id.lib.harvard.edu/alma/990053350940203941/catalog> (utolsó letöltés: 2025. július 1.).

A testületi önkormányzat Franciaországban. Magyar Közigazgatástudományi Intézet 28. Budapest, 1939

Drágffy Miklós – Villányi Pál: *Az erdélyi ingatlanelidegenítések jóvátétele.* Feldmann-féle Könyvkereskedés (M.T.I. Rt.-ny.). Budapest, 1942⁷⁰

II. Dr. Drágffy Miklós tanulmányai a Magyar Közigazgatástudományi Intézet Közigazgatástudomány című folyóiratában

A francia község vagyoni felelőssége zavargások esetén. 1938. 4:21–36.

Pétain tábornagy alkotmánya. 1941. 1:18–25.

Giustiniani, Filippucci G.: *La Dottrina Fascista di Diritto Internazionale.* Roma, 1940 (Drágffy Miklós) 1941. 1:32.

Koellreutter Ottó két könyve Japánról. *Das politische Gesicht Japans.* Berlin, 1940; *Der heutige Staatsaufbau Japans.* Berlin, 1941 (Drágffy Miklós) 1941. 10:381–384.

III. Drágffy Miklós Magyar Zoltán professzorhoz írott leveleinek kivonata⁷¹

Beszámoló a szakmai előmenetelről. Párizs, 1935. november 11. ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, Egyetemi Levéltár. 439.d.1.022. (gépírás)

Miklós annak reményében írt, hogy a professzor már visszatért az oroszországi tanulmányútjáról. Leírta, milyen a szállása Párizsban, hogy napjai miként teltek: egy-két előadást hallgatott, az egyetemi könyvtárat használta rendszeresen, esténként pedig a nemzeti könyvtárban kutatózott. Közben írt egy tanulmányt az Országos Bírói és Ügyészi Egyesület lapjának *A szabadságvesztő büntetések a francia büntető törvénykönyvben* címmel. Egy másik tanulmányt is készült írni a francia Büntető Törvénykönyvről. Szerinte a magyar sokkal modernebb, emberibb és a javítóbb hatású, mint a francia tervezet. Ezenkívül belekezdett a közigazgatási jogot érintő centralizáció és decentralizáció problémáját tárgyaló könyvek tanulmányozásába is. Felvázolta továbbá a készülő könyvének szerkezetét, annak reményében, hogy a KTI kiadványai között jelenik majd meg. Kitért a francia belpolitikára, a gazdasági hanyatlásra, és a szerinte „vigasztalan” külpolitikai helyzetre, amely alatt azt értette, hogy Olaszország barátságát Franciaország végleg elvesztette. Ennek ellenére örült, hogy akkor lehet ott, amikor minden forr és egy új világ volt kialakulóban.

⁷⁰ A kötet szintén megtalálható a Harvard Library gyűjteményében. <https://id.lib.harvard.edu/alma/990046701030203941/catalog> (utolsó letöltés: 2025. július 1.).

⁷¹ Tanítványok és barátok levelei Magyar Zoltánhoz. Magyar Archívum. ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár – Nemzeti Közszerkeleti Egyetem.

Beszámoló a szakmai előmenetelről. Párizs, 1935. december 22. ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, Egyetemi Levéltár. 439.d.1.021. (autográf)

Kellemes karácsonyt kívánt, megköszönte a professzor levelét és a tanácsait. Tervei szerint – mivel a témában, amit kutat, nincs újabb német és olasz irodalom – két kötetre osztja majd a munkáját. Az első kötet a *Centralizáció, decentralizáció Franciaországban* címet kapná, ami nagy vonalakban tárgyalná az alkotmányos berendezkedést a fenti szempont szerint a galloktól a legújabb időkig. Részletesen kívánt foglalkozni azzal, hogy Franciaországban miben, hol, meddig érvényesül a decentralizáció eszméje a „par excellence” centralista országban. Végül a két gondolatvilág alkotmányjogi, politikai, gazdasági jelentőségét, előnyeit, hátrányait vizsgálja. Ezt a munkát kb. tíz ív terjedelműre becsülte. Eközben gyűjtötte az adatokat a testületi decentralizáció problémájának kutatásához is. Írta továbbá, hogy október elején be kell vonulnia, ezért addigra otthon kell lennie, de úgy tervezte, hogy két-két hónapra elmegy Berlinbe és Olaszországba a korporációkra vonatkozó irodalom tanulmányozása végett. A katonai szolgálat után tervezte megírni – a professzor tanácsának megfelelően – a római jog által ismert, de elfeledett összehasonlító monográfiáját. Írt még egy ismertetőt az 1935-ben megjelent kínai büntetőjogról, amelynek első francia fordításához is hozzájutott.

Beszámoló a szakmai előmenetelről. Párizs, 1936. január 8. ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, Egyetemi Levéltár. 439.d.1.023. (gépírás)

Ebben leírta jövőbéli terveit, mely szerint a lehető leghamarabb szeretne bíró lenni Pesten, mert jelenleg jegyzőkönyvek készítése a feladata egy gyenge képességű bíró mellett. Úgy vélte, ezt az előmenetelt leginkább a magántanári habilitáció segítené, amit leghamarabb a pécsi egyetemen lenne lehetősége megvalósítani. Ehhez kérte a professzor a tanácsát, hogy a fentiekkel ellentétben inkább várjon-e arra, hogy Pesten is lehetőség nyíljon számára. A levélben beszámolt még a francia közigazgatásról készülő könyvének előrehaladásáról. Megemlítette franciaországi professzorait, kiemelve közülük Balogh Elemért,⁷² akivel szinte minden nap együtt ebédelt, s aki szerinte kiváló könyveivel Franciaországban jelentős ember lett, s számára nemcsak Brüsszelben, hanem Johannesburgban is katedrát ajánlottak.

⁷² Balogh Elemér (1881–1955) jogtörténész, a római jog és az összehasonlító jog tudósa. 1933-ban Franciaországba utazott, ahol Rockefeller-ösztöndíjjal a Sorbonne Egyetem Összehasonlító Jogi Intézetében folytatta kutatásait. Az 1930-as években három földrész egyetemén tanított. Gábor Hamza: Elemér Balogh (1881–1955). The Scholar of European Reputation of Roman Law and of Comparative Law. http://www.kre.hu/portal/doc/sic/2008/sic3_008_hamza.pdf (utolsó letöltés: 2025. június 10.).

Beszámoló a szakmai előmenetelről. Párizs, 1937. május 26. ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, Egyetemi Levéltár. 439.d.1.025. (autográf)

Miklós megköszönte a professzornak, hogy gondolja a könyvét és hogy a korrek-túrát visszaküldte neki. Párizsról megjegyezte, hogy szép, és minden „amerikázás” ellenére a gazdaság is javult, illetve, hogy Franciaországban a testületi decentrali-zációnak nem sok szerepe van. Könyvének készütségi fokát is bemutatta: az első oldalakon a korporáció történetét ismerteti, majd a továbbiakban rátér az olasz, német, osztrák berendezkedés kritikai leírására. Tervei szerint december előtt tel-jesen elkészül a munkája, végül megköszönte a témajavaslatot Magyary professzor-nak, mert a kutatásban nagy örömét lelte.

Beszámoló a szakmai előmenetelről. Párizs, 1938. október 14. ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, Egyetemi Levéltár 439. d.1. 024. (autográf)

Drágffy nehéz napokat élt át akkor a „fény városában”, ahol – mint írta – a repü-lőtámadástól való félelem miatt az utcák nem voltak kivilágítva és pánikhangulat uralkodott. Az internálástól is tartott, de örült, hogy végül ott maradt, mert tanúja volt egy modern háborúra történő komoly előkészületnek, másrészt a könyvével is jól haladt, novemberre tervezte a nyomdakész állapot elérését. Levelében ismertet-te a könyv szerkezetét. A bevezetőben a korporáció, szakmai egyesülés, szakszerve-zet fogalmairól írt, valamint a testületi decentralizáció előnyeiről és lényegéről. Azután a testületi önkormányzat történetének összefoglaló keretrendszerét mutat-ta be. Kronologikus sorrendben összehasonlítva tárgyalta a francia törvényhozás rendelkezéseit, amelyek testületi alakulatnak juttatnak közjogi természetű joga-sultságokat. Ezek közül a szakmai érdekképviseletekből alkotott közjogi szerveket is tárgyalta, majd a különböző szakmák igazgatásának kooperációit. Könyvében még a Franciaországgal határos államok kooperációs törekvéseire, valamint Bolívia és Brazília korporációs alkotmányainak bemutatására is kitért. Úgy vélte, hogy a testületi decentralizáció, a javak termelésének és értékesítésének szakmai egyesületek által történő megszervezése nem csak a totális államok „problémája”, hanem a liberális demokrata alkotmánnyal bíró országoké is, ahol a fejlődés szín-tén abba az irányba tart. Megemlíti végül, hogy Lilyvel (feleségével) utazott most Párizsba, majd – ahogy az összes levelét befejezi – a professzor feleségének küldi kézcsókját.

Beszámoló a szakmai előmenetelről. Párizs, 1939. február 16. ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, Egyetemi Levéltár. 439.d.1.026. (autográf)

Ebben a levelében tájékoztatta a professzort, hogy bár a miniszteriális karrierjének nem tesz jót, de az 1939–1940-es tanévre ismét pályázni fog párizsi ösztöndíjra. Megköszönte a sok támogatást, amelyet a tanulmányaihoz kapott, illetve kérte tanára segítségét az ösztöndíj elnyeréséhez. Három témát választott. Elsőként a „service public” modern fogalmának tartalma, eredményessége, magánüzemekhez közeledő fejlődése, másodikként a francia közszolgáltatásokra vonatkozó szerződések jogi természete, római jogra visszanyúló eredete, harmadikként a modern állam üzei, a köztisztviselők (területi és területi autonómiák) üzei, azoknak elhelyezkedése a gazdasági életben, közüzemek létjogosultsága céljai, magánüzemekkel szemben elfoglalt helyzete, valamint verseny a két síkon mozgó üzem között, végül a közüzemek előnyei, a közüzemekkel járó hátrányok feldolgozását tervezte.

A témáiról írta, hogy ezek végleges formába öntését a professzor munkái segítették, továbbá amennyiben az intézetet egyéb témák is érdekelnék, azokkal is szívesen foglalkozik majd. Ismét megerősítette professzorát kitartásáról, azzal kapcsolatban, hogy bár hivatalában sok a munka, de nem szeretne megállni a tudományos kutatással.

FARMING, INNOVATION, SCIENCE – NOTES ON THE DRÁGFFY FAMILY

This study presents selected prominent members of the Drágffy family, founded in 1828 by József Drahokupil, an estate manager of the Primate's domain who was granted predial noble status and land. The estate received from the Archbishop of Esztergom was managed by József's son Miklós and his family, while Miklós's brother Sándor was a member of parliament for the Vác constituency between 1865 and 1870. Miklós's son, Sándor Drágffy, directed the family estate in Érsekvadkert until the mid-1930s, but his name is remembered for a completely different activity. He was the inventor of the pocket sundial, for which he filed a patent application on May 4, 1925, which was registered in 1930.

The paper also examines the work of Miklós Drágffy, a distinguished member of the third generation of the family and a judge appointed to the Hungarian Royal Ministry of Justice. At the Hungarian Institute of Public Administration, founded by Professor Zoltán Magyary, he pursued significant academic research. As a student of Magyary, he received several scholarships established by Kuno Klebelsberg during the interwar period, which enabled him to study systems of public administration in Western European countries. He published his research not only in *Közigazgatástudomány*, the journal of the Institute of Public Administration, but also in numerous monographs.

Keywords: patent, public administration, scholarship, family history, scientific activity